

3.2.2025

POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUDELLE

VIITE PÄÄTÖS KAIVOSLUVAN (KAIVOKSEN APUALUE) MYÖNTÄMISESTÄ
SUHANGON KAIVOSPIIRIN LAAJENTAMISEKSI JA MÄÄRÄYS
TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA MUUTOKSENHAUSTA HUOLIMATTA

**VALITUKSEN-
ALAINEN PÄÄTÖS** Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös 30.12.2024
KaivNro 5426
KL2023:0001
Tukes 2843/10.03.00/2023

VALITTAJA Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue

**ASIAMIES JA
PROSESSIOSOITE** Kalatalousalueen toiminnanjohtaja Jukka Korpivuoma
Peltoniementie 85, 98310 Kemijärvi
Puhelin: 040 542 7475
Sähköposti: kalatalousalue@gmail.com

ASIANOSAISUUS Kalatalousalue on kalastuslain (379/2015) 23 §:ssä määritelty
julkisoikeudellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on kehittää toimialueensa
kalataloutta ja edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän
käytön ja hoidon järjestämiseksi sekä toimia toimialueensa kalatalousedun
valvojana. Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat,
jollaisia ovat muun muassa kaivoslain (10.6.2011/621) 5 §:n 2. momentissa
tarkoitettut yhteisen alueen osakaskunnat, sekä valtakunnalliset kalastusalan
järjestöt.

Kalatalousalueen toimielimiä ovat yleiskokous, hallitus ja toiminnanjohtaja.
Kalatalousalueen toimielinten jäsenet ja toimihenkilöt hoitavat julkisia
hallintotehtäviä kalastuslain 29 §:n nojalla virkavastuulla. Kalatalousalueen
toimintaa ohjaava asiakirja on käyttö- ja hoitosuunnitelma, jossa muun

3.2.2025

muassa linjataan kalastuksen järjestäminen ja kalaveden hoitotoimenpiteet kalatalousalueen toimialueella. Kalatalousalueen tulee järjestää kalavarojen käyttö ja hoito ELY-keskuksen hallintopäätöksellä (voimassa oleva päätös 6.9.2023 LAPELY/5458/2021) hyväksymän käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanoa valvoo ELY-keskus.

Valituksenalaiseen päätökseen sovellettavan kaivoslain (10.6.2011/621) esitöissä (HE 273/2009 vp) 34 §:n mukaista lupahakemusta koskevassa osassa tarkastellaan asianosaisuutta:

*Malminetsintälupahakemuksen osalta asianosaisia olisivat **etenkin** malminetsintäalueeseen kuuluvien kiinteistöjen omistajat ja näihin 5 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan nojalla rinnastettavat. Riippuen malminetsintäluvan nojalla suunniteltujen malminetsintätoimenpiteiden laadusta ja laajuudesta, asianosaisia voivat tapauskohtaisesti olla myös malminetsintäalueeseen kuuluvien kiinteistöjen haltijat sekä muut 5 §:n 2 momentissa mainitut. Kaivoslupahakemusten osalta asianosaisia olisivat **etenkin** kaivosalueeseen ja kaivoksen apualueeseen kuuluvien kiinteistöjen omistajat, kaivosalueen lähialueiden kiinteistöjen omistajat, kaivosalueeseen ja kaivoksen apualueeseen kuuluvien kiinteistöjen haltijat sekä 5 §:n 2 momentissa mainitut.*

Kalatalousalue katsoo, että kaivoslain esitöiden kirjaus ei ole poissulkeva, vaan myös muut kuin kirjauksessa etenkin mainitut tahot voisivat olla lupa-asiassa asianosaisia.

Kalatalousalueen asianosaisuus syntyy paitsi hallintolain (6.6.2003/434) 11 §:n nojalla, myös siitä, että kalatalousalue kalastuslain mukaisia julkisia hallintotehtäviä suorittaessaan ja toimialueensa yleistä kalatalousetua valvoessaan edustaa samalla jäsenistöään, mukaan lukien kaivoslaissa tarkoitettut yhteisen alueen osakaskunnat.

Valituksenalaisessa päätöksessä tarkoitettu Suhangon kaivospiirin apualue Kemijoen valuma-alueen osalta sijaitsee Ala-Kemijoen ja Perämeren

3.2.2025

kalatalousalueen toimialueella¹, millä perusteella valituksen kohteena oleva päätös kohdistuu kalatalousalueeseen ja sen valvomaan yleiseen kalatalousetuun. Kalatalousalueen kartta on esitetty liitteessä (liite 2).

VAATIMUKSET

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue vaatii, että hallinto-oikeus

1. Kumoo valituksenalaisen päätöksen ja palauttaa asian Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon uuteen käsittelyyn.
2. Velvoittaa Suhanko Arctic Platinum Oy:n korvaamaan Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen oikeudenkäyntikulut asiassa laillisine korkoineen kuukauden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien.

PERUSTEET

Kalatalousalue katsoo, etteivät kaivoslain mukaiset edellytykset luvan myöntämiselle täyty. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ei ole kaivoksen apualueelle lupaa myöntäessään ottanut riittävällä tavalla huomioon:

- 1) kaivoslain 19 §:n pykälän tarkoittamaa kohtuudella vältettävissä olevaa yksityisen tai yleisen edun loukkausta ja sen välttämistä
- 2) kaivoslain 49 §:n tarkoittaman rajoitetun käyttöoikeuden myöntämisen perusteita
- 3) kaivoslain 169 §:n tarkoittamaa määräyksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta aiheutuvaa muutoksenhaun hyödyttömäksi tekemistä

Yleistä hankkeesta

Kalatalousalueen lähtökohtana on ollut hankkeen tultua tietoon, että kaivoksen jätevedet tulee käsitellä suljetussa kierrossa itse kaivosalueella. Kalatalousalue korostaa, että kaivosympäristössä muodostuvat vedet, mukaan lukien mm. alueelle sateesta kertyneet vedet, ovat jätevetä, johon on liennut enemmän tai vähemmän mm. maa- ja kallioperästä sekä louhituista kiviaineksista raskasmetalleja ja muita haitta-aineita. Puhdistettunakin tällaisten vesien johtaminen Kemijokeen sisältää riskejä,

¹ Kalatalousalueen rajat on esitetty kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa (suunnitelman liite 1). Skaalattava kartta kalatalousalueiden rajoista on esitetty mm. Maanmittauslaitoksen kalatalousalueiden raja-aineiston karttapalvelussa (<https://hkp.maanmittauslaitos.fi/hkp/published/fi/19522056-1d07-4841-b9f0-4398367311dd>; luettu 11.1.2025)

3.2.2025

joita voitaisiin välttää kierrättämällä jätevedet kokonaisuudessaan kaivosalueella.

Suhangossa on suunniteltu valtava happoa muodostava rikastushiekka-allas asetuksenkin vastaisesti luontoon ja vesistöön suotavana (sekä pohja-, pato- että pintarakenne). Se tulee muodostamaan satojen vuosien raskasmetallien päästölähteen ympäristölle. Asetuksen (190/2013) mukaisesti kaivannaisjätealueesta ei saa aiheutua ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Kalatalousalueen keskeinen huoli liittyy Kemijoen vaelluskaloihin. Kemijoki on kansallisen kalatiestrategian yksi kärkikohteista ja alueella on käynnissä useita eri toimijoiden toteuttamia vaelluskalojen palauttamiseen tähtääviä hankkeita. Kalatalousalueella on perusteltu huoli siitä, että suunnitellun kaivoksen jätevedet voivat aiheuttaa ennalta-arvaamattomia haittoja vaelluskalojen palauttamiselle. Vähintään yhtä suuri merkitys on paikalliskaloilla ja niiden määrällä ja laadulla. On tärkeää tiedostaa, että kaloja käytetään alueella kalastavissa talouksissa ravintona. Mitä tapahtuu ja kuka ottaa vastuun, jos kaivostoiminnan seurauksena jätevesien purkualueella todetaan kaloista ja ravuista myrkyllisiä raskasmetalli- ja kemikaalipitoisuuksia?

Kalatalousalue on myös huolestunut kaivoksen purkuputkihankkeen vaikutukseen voimakkaasti muutetun Ala-Kemijoen hyvän ekologisen potentiaalin saavuttamiseksi voimassa olevan Kemijoen vesienhoitosuunnitelman² mukaisesti. Ala-Kemijoelle rakennetut ja suunnitteilla olevien kalatieratkaisujen myönteinen painoarvo ekologisen tilan kohentamiseksi voi vaarantua purkuputkesta aiheutuvan haitta-ainekuormituksen vuoksi. Kalatalousalue huomauttaa, että vesienhoitosuunnitelmassa (s. 119) esitetty kuvaus hankkeista, jotka voivat johtaa tilatavoitteesta poikkeamiseen, ei ole ajan tasalla Suhangon kaivoshankkeen osalta.

² Saatavilla osoitteessa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-398-033-4> (luettu 11.1.2025).

3.2.2025

Purkuputken kautta johdettavien jätevesien seurauksena Kemijoen ekologinen tila tulee heikkenemään. Vastaavia asioita on jo käsitelty mm. Sokli-hankkeessa, josta KHO (KHO:2022:38) totesi, että *erityisesti kutusoraikkojen mahdollinen liettyminen ja hapettomuus vaarantaisivat Nuorttijoen järvitaimenkannan elinolosuhteita merkittävästi. Tähän nähden oli mahdollista, että hankkeesta aiheutuisi Sokliojan ja Nuorttijoen ekologisen tilan heikentymistä erinomaisesta hyvään tai Nuorttijoen osalta ainakin tilan heikentymistä tilaluokan sisällä yhden laatutekijän eli kalaston osalta.*

Lisäksi kalatalousalue katsoo lupamenettelyn oikeellisuuden kannalta tärkeäksi, että purkuputkilupa käsitellään oikeassa viranomaisessa ja vesilain ja ympäristönsuojelulait huomioiden. Purkuputki kulkee Vähäjoen välittömässä läheisyydessä ja kaivuutyöt vaikuttavat useisiin pienvesiin, jotka laskevat Vähäjokeen. Rakennustyöt aiheuttavat vedenlaadun vaikutuksia Vähäjokeen ja sitä myöten Kemijokeen. Vähäjokeen laskee useita puroja, joiden valuma-alue on yli 10 neliökilometriä, jolloin vesilaki koskee myös niitä. Purkuputkisuunnitelmasta ei käy selville, kuinka paljon maata kaivetaan purojen kohdilta, esimerkiksi ylittyykö lupaa edellyttävä 500 kuution raja jollakin kohteella tai purojen kaivuutöiden osalta yhteensä. Samoin purkuputken sijoittaminen Kemijokeen vaatii rantavyöhykkeen ja pohjan ruoppauksia, jolloin 500 kuution raja saattaa ylittyä.

Kohtuudella vältettävissä oleva yksityisen tai yleisen edun loukkaus

Kalatalousalue katsoo, että kaivoksen apualueesta purkuputken rakentamista varten aiheutuu kaivoslain 19 §:ssä tarkoitettu yleisen tai yksityisen edun loukkaus. Kysymyksessä on tässä tapauksessa kaivoksen jätevesien purkamisesta purkuputkella Kemijokeen aiheutuva yleisen kalatalousedun loukkaus. Purkuputkesta aiheutuva yleisen kalatalousedun loukkaus voidaan välttää jättämällä purkuputki rakentamatta ja käsittelemällä kaivoksen prosessi- ja jätevedet kokonaisuudessaan itse kaivosalueella. Lisäksi kalatalousalue katsoo, ettei esimerkiksi edes ympäristö- ja vesitalousluvan määräyksillä voitaisi ehkäistä tai lieventää kaivoksen purkuputkesta aiheutuvia haitallisia kalasto- ja kalastusvaikutuksia riittävästi

3.2.2025

eikä samassa määrin kuin jos kaivoksen prosessi- ja jätevedet käsiteltäisiin suljetussa kierrossa itse kaivosalueella.

Lupaa haettaessa ja myönnettäessä kaivoksen prosessi- ja jätevesien käsittelyn sijoittamista ja kustannuksia suljetussa kierrossa itse kaivosalueella ei ole tutkittu eikä selvitetty sellaisella tavalla, että voitaisiin kaivoslain 19 §:n tarkoittamalla tavalla arvioida, onko kalatalousalueen valvoman yleisen kalatalousedun loukkaus kaivostoiminnan kokonaiskustannukset huomioon ottaen kohtuudella vältettävissä käsittelemällä kaivoksen prosessi- ja jätevedet kokonaisuudessaan itse kaivosalueella, esimerkiksi suljetun kierron vesienkäsittelyllä.

Näin ollen kaivoslain 19 §:n edellytys siitä, ettei kaivosalueen tai apualueen sijainnista aiheudu kaivostoiminnan kokonaiskustannukset huomioon ottaen kohtuudella vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, ei täyty. Tämän vuoksi päätös on kumottava ja palautettava asia Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon uuteen käsittelyyn.

Rajoitetun käyttöoikeuden myöntäminen

Lupaa haettaessa ja myönnettäessä kaivoksen prosessi- ja jätevesien käsittelyn sijoittamista ja kustannuksia suljetussa kierrossa itse kaivosalueella ei ole tutkittu eikä selvitetty sellaisella tavalla, että voitaisiin kaivoslain 49 §:n tarkoittamalla tavalla arvioida, pystyttäisiinkö alueelle suunniteltujen toimintojen sijoittaminen järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin muutoin kuin rakentamalla purkuputki Kemijokeen. Purkuputken rakentamis- ja käyttökustannusten voidaan olettaa olevan vähintään useita kymmeniä miljoonia euroja.

Näin ollen kaivoslain 49 §:n mukaiset edellytykset myöntää rajoitettu käyttöoikeus kaivoksen apualueeseen eivät täyty. Tämän vuoksi päätös on kumottava ja palautettava asia Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon uuteen käsittelyyn.

3.2.2025

Muutoksenhaun tekeminen hyödyttömäksi

Kalatalousalue katsoo, että purkuputken rakentamisen täytäntöönpanomääräys tekee kalatalousalueen valvomaan yleiseen kalatalousetuun perustuvan muutoksenhaun hyödyttömäksi. Kalatalousalue pitää kaivosviranomaisen perustelua täytäntöönpanolle riittämättömänä, koska perusteluksi on esitetty suora lainaus kaivosyhtiön lupahakemuksesta. Kaivosviranomaisen perustelusta ei selkeästi ilmene, millä tavalla viranomainen katsoo kaivosyhtiön perustelujen olevan riittäviä. Lupa purkuputken rakentamiseen muutoksenhausta huolimatta tarkoittaisi käytännössä sitä, ettei kaivoksen prosessi- ja jätevesien käsittelyn sijoittamista ja kustannuksia itse kaivosalueella suljetussa kierrossa tai muulla vastaavalla tavalla tutkita tai selvitetä kaivoslain 19 §:n edellyttämällä tavalla. Tämä johtaisi kalatalousalueen muutoksenhakuoikeuden tosiasialliseen kaventumiseen.

Näin ollen kaivoslain 169 §:n mukainen edellytys olla tekemättä muutoksenhakua hyödyttömäksi ei täyty. Tämän vuoksi päätös on kumottava ja palautettava asia Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon uuteen käsittelyyn.

Markku Sotisaari

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen hallituksen puheenjohtaja
Kemi

LIITTEET Valituksenalainen päätös (liite 1)
Kalatalousalueen rajat (liite 2)